

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

Ova aktivnost predstavlja skup metoda za identifikaciju lažnih vesti kreiranjem sopstvenih lažnih vesti.

POTREBAN MATERIJAL	
MATERIJAL	da/ne
projektor	ne
flipčart	da
štampani materijal	ne
Drugo (molimo da navedete): pametni telefoni, laptopovi, odštampani materijal u formatu DIN A3, grafikon: "Kako uočiti lažne vesti" i "Kako uočiti lažne vesti „korona izdanje“", hemijske olovke	da

PRIPREMA
Potrebna je prostorija u kojoj svi učesnici imaju mesta. Svi učesnici treba da imaju pristup laptopu/pametnom telefonu ili tabletu. Grafike 2. zadatka treba da budu odštampane u formatu DIN A3 pre početka vežbe.

Ciljna grupa	odrasli učenici
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> • predavanje • grupni rad • učešće svih
Vreme	5 jedinica za 30 minuta

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

METOD / OPIS PROCESA

Koristeći IFL grafiku „Kako uočiti lažne vesti“, učesnici vežbaju kako da uoče lažne vesti.

U tu svrhu se izvode različite vežbe. U poslednjoj fazi učesnici kreiraju sopstvene lažne vesti.

Ovaj proces analize naopačke je zabavan za učesnike i pomaže im da brže identifikuju lažne vesti.

METODE	TRAJANJE U MINUTIMA
Kratak uvod: Lažne vesti, IFLA infografika	30
Brainwriting „Infografika“ Grafikoni za brainwriting namenjeni za štampanje	30
Uputstvo: „Šta mora da sadrži lažna vest“	30
Dizajniranje lažnih vesti	30
Predstavljanje lažnih vesti	30

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

METOD / OPIS PROCESA

1. Kratak uvod: Lažne vesti, IFLA infografika

Kako uočiti lažne vesti

Lažne vesti su vesti koje namerno šire lažne, obmanjujuće ili falsifikovane informacije. Ciljevi kojima se teži mogu biti različiti.

Studija „Širenje istinitih i lažnih vesti na internetu“ MIT-ja iz 2018. (<http://science.sciencemag.org/content/359/6380/1146>) pokazuje:

- Lažne vesti imaju 70% veću verovatnoću da se šire od drugih vesti.
- Lažne vesti na Tviteru se šire zastrašujuće brzo i mnogo dalje i dublje od istinitih vesti.
- Oni koji dele mnogo iznenađujućih vesti, društveni status im raste.
- Mnogim korisnicima nije ni bitno da li šire istinu.
- Ljudi radije dele loše nego dobre vesti.

Izvor: Klicksafe - Fake or truth, Introduction:

“Kritičko mišljenje je ključna kvalifikacija za medijsku i informatičku pismenost. Podučavanje i promovisanje ove kompetencije je interdisciplinarni, doživotni obrazovni zadatak. Kako privatno, odnosno u porodičnom i prijateljskom okruženju, tako i institucionalno, odnosno u školama i drugim obrazovnim institucijama, postoje brojne inicijative koje podučavaju medijsku pismenost. IFLA je napravila infografiku sa osam jednostavnih koraka (na osnovu članka FactCheck.org "Kako uočiti lažne vesti" iz 2016. godine) kako bismo otkrili da li je vest pred nama istinita ili se može pripisati lažnim vestima. Koristimo grafiku, koja je besplatno dostupna na internetu, na mnogim jezicima, kao osnovu za ovaj skup metoda.”¹

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

METOD / OPIS PROCESA

2. Kratak uvod: Lažne vesti, IFLA infografika

1 <https://repository.ifla.org/handle/123456789/167>

HOW TO SPOT FAKE NEWS

CONSIDER THE SOURCE
Click away from the story to investigate the site, its mission and its contact info.

READ BEYOND
Headlines can be outrageous in an effort to get clicks. What's the whole story?

CHECK THE AUTHOR
Do a quick search on the author. Are they credible? Are they real?

SUPPORTING SOURCES?
Click on those links. Determine if the info given actually supports the story.

CHECK THE DATE
Reposting old news stories doesn't mean they're relevant to current events.

IS IT A JOKE?
If it is too outlandish, it might be satire. Research the site and author to be sure.

CHECK YOUR BIASES
Consider if your own beliefs could affect your judgement.

ASK THE EXPERTS
Ask a librarian, or consult a fact-checking site.

IFLA
International Federation of Library Associations and Institutions
www.ifla.org

HOW TO SPOT FAKE NEWS

CONSIDER THE SOURCE
Is there an author? Check out their credentials on relevant issues.

READ BEYOND
Headlines can be outrageous in an effort to get clicks. What's the whole story?

SUPPORTING SOURCES?
Click on links or check with official sources. Do they support the story?

DO OTHERS AGREE?
Are any other sites reporting this? What sources are they citing?

IS IT A JOKE?
If it is too outlandish, it might be satire. Research the source to be sure.

CHECK YOUR BIASES
Consider if your own beliefs or concerns could affect your judgement.

ASK THE EXPERTS
Ask a librarian, or consult a fact-checking site, official source like the WHO.

LOOK BEFORE YOU SHARE
Don't share posts or stories that you haven't checked out first!

IFLA.org

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

METOD / OPIS PROCESA

3. Brainwriting „Infografika“

Formira se 5 malih grupa. Svaka grupa imenuje zapisničara, te dobija plakat sa grafikom. Članovi grupe međusobno dele i beleže ono što su otkrili na plakatu.

Nakon 5 minuta proces se zaustavlja. Plakati se prosleđuju sledećoj grupi u smeru kazaljke na satu. Članovi grupe sada čitaju ono što su već napisali i dodaju dodatne izjave vezane za plakate. Grupe ponovo imaju 5 minuta. Zatim se plakati ponovo prosleđuju.

Ovo se odvija sve dok sve grupe ponovo ne dobiju svoje originalne plakate.

Sada svaka grupa čita rezultate svog plakata. Ako nešto nije jasno, traže pojašnjenje. Ako neko misli na nešto drugo, to se beleži na plakatu.

Stavite svaki od ovih grafikona na dodatni list papira i odštampajte ga.

CONSIDER THE SOURCE

Click away from the story to investigate the site, its mission and its contact info.

CHECK THE AUTHOR

Do a quick search on the author. Are they credible? Are they real?

SUPPORTING SOURCES?

Click on those links. Determine if the info given actually supports the story.

ASK THE EXPERTS

Ask a librarian, or consult a fact-checking site.

KAKO UOČITI LAŽNE VESTI, KREIRAJTE SOPSTVENE LAŽNE VESTI

METOD / OPIS PROCESA

4. Uputstvo za upotrebu: „Šta mora da sadrži lažna vest“

Svi učesnici izveštavaju o svojim iskustvima sa lažnim vestima i prikupljaju primere lažnih novinskih članaka, postova ili imejlova na flipčartu ili digitalnoj tabli.

Zajedno razrađuju relevantne aspekte lažnih vesti, na primer:

Formular za razotkrivanje lažnih vesti:

Naslov koji izaziva suze

Slika koja ne odgovara tekstu

Životinje ili poznati ljudi koji teže da budu na naslovnoj strani

Neproverljivi resursi

5. Dizajniranje lažne vesti

Cilj je da se osmisli poruka lažne vesti, uzimajući u obzir ranije razrađene kriterijume.

